

SODBA ACIKGÖZ ZOPER REPUBLIKO SLOVENIJO

SVET EVROPE

EVROPSKO SODIŠČE ZA ČLOVEKOVE PRAVICE

TRETJA SEKCIJA

Pritožba št. 28936/02

SODBA

STRASBOURG

7. februar 2008

Ta sodba bo postala dokončna pod pogoji iz drugega odstavka 44. člena Konvencije. Mogoče je, da bo na njej opravljena uredniška redakcija.

V zadevi Acikgöz zoper Slovenijo
je Evropsko sodišče za človekove pravice (tretja sekcija) v senatu, ki
so ga sestavljali:

Corneliu Bîrsan, predsednik senata,

Boštjan M. Zupančič,

Elisabet Fura-Sandström,

Alvina Gyulumyan,

Egbert Myjer,

David Thór Björgvinsson,

Ineta Ziemele, sodniki,

in Santiago Quesada, sodni tajnik,

po posvetovanju za zaprtimi vrati 17. januarja 2008

izreklo naslednjo sodbo, ki je bila sprejeta istega dne:

POSTOPEK

1. Zadeva je bila sprožena s pritožbo (št. 28936/02) proti Republiki Sloveniji, ki jo je pri Sodišču na podlagi 34. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljevanju: Konvencija) 8. januarja 2001 vložil turški državljan gospod Ali Acikgöz (v nadaljevanju: pritožnik).

2. Pritožnika je zastopala Odvetniška pisarna Verstovšek. Slovensko vlado (v nadaljevanju: Vlada) je zastopal njen zastopnik gospod L. Bembič, generalni državni pravobranilec.

3. Pritožnik je zatrjeval, da je bilo trajanje postopka pred domačimi

sodišči v nasprotju s prvim odstavkom 6. člena Konvencije predolgo. Navajal je tudi pomanjkanje učinkovitega domačega pravnega sredstva v zvezi s predolгим trajanjem sodnega postopka (13. člen Konvencije).

4. Dne 18. oktobra 2006 je Sodišče odločilo, da o pritožbi glede dolgega trajanja postopka in glede pomanjkanja učinkovitih pravnih sredstev v zvezi s tem obvesti Vlado. V skladu s tretjim odstavkom 29. člena Konvencije je odločilo, da hkrati odloči o sprejemljivosti in utemeljenosti pritožbe.

5. V skladu s prvim odstavkom 36. člena Konvencije in 44. členom Poslovnika Sodišča je sodni tajnik obvestil Vlado Republike Turčije o njeni pravici, da poda pisne pripombe. Vlada ni izrazila namere za izvrševanje te svoje pravice.

DEJSTVA

I. OKOLIŠČINE ZADEVE

A. Kazenski postopek

6. Pritožnik gospod Ali Acikgöz je turški državlján, ki je bil rojen leta 1945 in živi v Avstriji.

7. Dne 5. aprila 1987 je bil pritožnik udeležen v hudi prometni nesreči, v kateri je ena oseba izgubila življenje.

8. Posledično je bil zoper pritožnika uveden kazenski postopek in 7. aprila 1987 je Temeljno sodišče v Kranju odredilo, da mora plačati varščino v znesku 5.000 DEM.

9. Med preiskavo je preiskovalni sodnik pribavil forenzično ekspertizo in zaslišal pričo.

10. Dne 13. aprila 1988 je javni tožilec zoper pritožnika vložil obtožnico zaradi povzročitve prometne nesreče iz malomarnosti. 14. novembra 1991 je Temeljno sodišče v Kranju zavrnilo pritožnikov ugovor zoper obtožnico.

11. Dne 30. decembra 1991 je pritožnik za zastopanje v postopku pooblastil novega zagovornika in obvestil sodišče o svojem naslovu v Avstriji.

12. Dne 30. junija 1992 je bil narok za glavno obravnavo preklicán zaradi pritožnikove odsotnosti. Naknadno je sodišče zaslišalo več prič v prisotnosti pritožnikovega zagovornika.

13. Dne 20. oktobra 1992 je pritožnikov zagovornik predlagal, da naj se naslednji narok za glavno obravnavo opravi v obdolženčevi nenavzočnosti.
14. Dne 28. marca 1994 je po poizvedbi sodišča pritožnikov zagovornik obvestil sodišče, da nima več stikov s pritožnikom. 30. marca 1994 je sodišče pri lokalni policijski postaji opravilo poizvedbe o pritožnikovem naslovu. Policija ni odgovorila.
15. Dne 28. junija 1994 je za Slovenijo začela veljati Konvencija.
16. Dne 1. februarja 1995 je pristojnost za obravnavanje zadeve zaradi reforme slovenskega sodnega sistema pridobilo Okrožno sodišče v Kranju. Zadeva je bila dodeljena sodniku, ki pa je ni začel obravnavati.
17. Dne 26. avgusta 1996 je bila zadeva dodeljena novemu sodniku.
18. Dne 14. novembra 1996 je Okrožno sodišče v Kranju opravilo poizvedbe o pritožnikovem naslovu. Zagovornik je vedel, da se je preselil v Turčijo, ni pa poznal njegovega novega naslova. Zdi se, da je pritožnik svojega zagovornika obvestil o svojem naslovu 30. decembra 1996.
19. Dne 14. maja 1998 je bil pritožnik vabljen na narok za glavno obravnavo prek Ministrstva za pravosodje. 27. oktobra 1998 je bil v nenavzočnosti pravilno vabljenega pritožnika opravljen narok za glavno obravnavo. Edina priča, ki je bila zaslišana na naroku, se je sklicevala na svojo izpovedbo v predhodnih fazah postopka in ji niso bila postavljena dodatna vprašanja. Sodišče je pritožnika za tem obsodilo. Pisna sodba je bila pritožniku vročena 17. novembra 1998.
20. Dne 19. novembra 1998 se je pritožnik pritožil na Višje sodišče v Ljubljani.
21. Dne 19. oktobra 1999 je Višje sodišče v Ljubljani pritožnika oprostilo. Sodba je bila pritožniku vročena 30. decembra 1999.
22. Dne 31. decembra 1999 je pritožnik od Okrožnega sodišča v Kranju zahteval vračilo varščine, skupaj z zamudnimi obrestmi, in povrnitev stroškov in izdatkov, ki jih je imel v postopku.
23. Dne 23. februarja 2000 je Okrožno sodišče v Kranju odredilo, da se povrnejo stroški in izdatki.
24. Dne 10. marca 2000 je Okrožno sodišče v Kranju, sklicujoč se na 198. člen Zakona o kazenskem postopku (gl. odstavek 30 spodaj), ugodilo predlogu za vrnitev varščine, ni pa ugodilo predlogu za plačilo zamudnih obresti.
25. Dne 15. marca 2000 se je pritožnik zoper ta sklep pritožil.
26. Dne 11. maja 2000 je Višje sodišče v Ljubljani zavrnilo pritožbo. Sklep je bil pritožniku vročen 29. avgusta 2000.

B. Pravdni postopek, ki se je nanašal na vračilo obresti

27. Dne 19. marca 2001 je pritožnik pri Okrajnem sodišču v Ljubljani

vložil tožbo za plačilo obresti v zvezi z v letu 1987 položeno varščino. Postopek teče na pritožbeni stopnji.

II. UPOŠTEVNO DOMAČE PRAVO

28. Zakon o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja (Ur. list RS, št. 49/2006) se uporablja od 1. januarja 2007. Po 1. in 2. členu zakona je pravica do sojenja brez nepotrebnega odlašanja zagotovljena stranki v sodnem postopku, udeležencu po zakonu, ki ureja nepravdni postopek, in oškodovancu v kazenskem postopku.

29. 25. člen določa naslednjo prehodno določbo v zvezi s pritožbami, ki so že bile vložene na Sodišču:

25. člen - Pravično zadoščenje za škodo, nastalo pred začetkom uporabe tega zakona

»(1) Glede zadeve, v kateri je kršitev pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja že prenehala, pa je stranka pred začetkom uporabe tega zakona že vložila zahtevo za pravično zadoščenje na mednarodno sodišče, Državno pravobranilstvo v štirih mesecih po prejemu zadeve v postopek poravnave od mednarodnega sodišča predlaga stranki poravnavo glede višine pravičnega zadoščenja. Stranka je dolžna Državnemu pravobranilstvu posredovati predlog za poravnavo v dveh mesecih po prejemu predloga Državnega pravobranilstva. Državno pravobranilstvo je dolžno odločiti o predlogu čimprej, najpozneje pa v štirih mesecih. ...

(2) Če predlogu za poravnavo iz prvega odstavka tega člena ni ugodeno ali če Državno pravobranilstvo in stranka ne dosežeta sporazuma v štirih mesecih od vložitve predloga stranke, lahko stranka vloži tožbo na pristojno sodišče Republike Slovenije po tem zakonu. Stranka lahko vloži tožbo v šestih mesecih po prejemu odgovora Državnega pravobranilstva, da njenemu predlogu iz prejšnjega odstavka ni ugodeno, oziroma po poteku roka, ki je v prejšnjem odstavku določen za odločitev Državnega pravobranilstva za sklenitev poravnave. Za postopek pred sodiščem se ne glede na vrsto ali višino zahtevka uporabljajo določbe zakona o pravnem postopku o sporu majhne vrednosti.«

30. 198. člen Zakona o kazenskem postopku (Ur. list RS, št. 63/94) določa, da se varščina vrne, ko je kazenski postopek pravnomočno končan s sklepom ali sodbom.

PRAVO

I. ZATRJEVANA KRŠITEV PRVEGA ODSTAVKA 6. ČLENA IN 13. ČLENA KONVENCIJE

31. Pritožnik se je pritožil zaradi nerazumno dolgega trajanja kazenskega postopka. Skliceval se je na prvi odstavek 6. člena Konvencije, ki določa:

»Vsakdo ima pravico, da o njegovih civilnih pravicah in obveznostih ... v razumnem roku odloča ... sodišče.«

32. Vsebinsko je pritožnik nadalje navajal, da pravna sredstva, ki so v Sloveniji na voljo glede nerazumno dolgih sodnih postopkov, niso učinkovita.

13. člen Konvencije določa:

»Vsakdo, čigar pravice in svoboščine, zajamčene s to Konvencijo, so kršene, ima pravico do učinkovitih pravnih sredstev pred domačimi oblastmi, in to tudi, če je kršitev storila uradna oseba pri opravljanju uradne dolžnosti.«

A. Dopustnost

33. Vlada se je sklicevala na to, da niso bila izčrpana domača pravna sredstva, zlasti po tem, ko se je 1. januarja 2007 začel uporabljati Zakon o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja (v nadaljevanju: zakon iz leta 2006).

34. Pritožnik je tej navedbi oporekal in trdil, da domača pravna sredstva niso učinkovita.

35. Sodišče ugotavlja, da se 25. člen zakona iz leta 2006 izrecno nanaša na postopke pred mednarodnimi sodišči in da zagotavlja pravna sredstva v domačih postopkih, ki so se končali pred 1. januarjem 2007. Vendar pa je Sodišče v sodbi v zadevi Grzinčič ugotovilo, da pogoji, predpisani v tem členu, niso izpolnjeni v primeru pritožb, ki se nanašajo na zaključene postopke, o katerih je bila slovenska Vlada obveščena pred 1. januarjem 2007, tako kot je to v obravnavanem primeru (gl. Grzinčič proti Sloveniji, št. 26867/02,

odstavek 67, 3. maj 2007).

36. Sodišče zato ugotavlja, da je ta del obravnavane pritožbe podoben relevantnemu delu sodbe v zadevi Grzinčič (navedena zgoraj, odstavek 68), v kateri je Sodišče zavrnilo ugovor Vlade o neizčrpanju notranjih pravnih sredstev, saj je ugotovilo, da pravna sredstva, ki jih je imel pritožnik na voljo, niso bila učinkovita.

37. Sodišče ugotavlja, da Vlada ni predložila nobenih prepričljivih dokazov, zaradi katerih bi morale Sodišče to zadevo obravnavati drugače od ustaljene sodne prakse.

38. Sodišče nadalje ugotavlja, da pritožba ni očitno neutemeljena v smislu tretjega odstavka 35. člena Konvencije. Prav tako ni nedopustna iz katerega koli drugega razloga. Zato je pritožbo razglasilo za dopustno.

B. Utemeljenost zadeve

1. Prvi odstavek 6. člena

a) Obdobje, ki ga je treba upoštevati

39. Obdobje, ki ga je treba upoštevati, se je začelo 28. junija 1994, na dan, ko je za Slovenijo začela veljati Konvencija. Vendar pa bo Sodišče za oceno razumnosti trajanja zadevnega obdobja upoštevalo stanje postopka na dan 28. junij 1994 (gl. med drugim Humen proti Poljski [VS], št. 26614/95, odstavek 59, 15. oktober 1999).

40. Kar zadeva konec zadevnega obdobja, je Vlada trdila, da se je končalo 29. avgusta 2000, ko je pritožnik prejel sklep Višjega sodišča v Ljubljani glede vrnitve varščine in obresti v kazenskem postopku.

41. Sodišče ob upoštevanju svojih ugotovitev v zadevi Mamič proti Sloveniji (št. 2) (št. 75778/01, odstavki 25 do 30, 27. julij 2006) ne vidi razloga, da se s tem ne bi strinjalo. Omejilo se bo na ugotovitev, da je bilo o vprašanju varščine odločeno v okviru kazenskega postopka v skladu s 198. členom Zakona o kazenskem postopku, po katerem je treba varščino vrniti, ko se kazenski postopek konča (gl. odstavek 30 zgoraj). Tako se je postopek zaključil 29. avgusta 2000, ko je bil pritožniku vročen sklep Višjega sodišča v Ljubljani (gl. odstavek 26 zgoraj).

42. Kar zadeva pravdni postopek, ki se nanaša na vrnitev obresti, sodišče ugotavlja, da nista ne Vlada ne pritožnik zahtevala, da bi ga bilo treba upoštevati pri izračunu upoštevne obdobja. Sodišče nadalje ugotavlja, da je bil ta postopek uveden ločeno, pred drugim sodiščem in na podlagi zakonodaje, ki ureja pravdni postopek. Tako bo Sodišče upoštevalo samo trajanje kazenskega postopka, ki se je

končal, kot je bilo navedeno zgoraj, 29. avgusta 2000.

43. Obdobje, ki ga je treba upoštevati, je torej trajalo šest let in dva meseca. V tem času se je o vsebini zadeve in nato o vrnitvi varščine odločalo na dveh stopnjah za vsakega od teh delov postopka.

b) Razumnost trajanja postopka

44. Vlada je trdila, da je pritožnikovo pomanjkanje sodelovanja v postopku pripomoglo k zamudam in da pritožnik ni bil dosegljiv niti za svojega zagovornika v obdobju med 17. februarjem 1994 in 30. decembrom 1996, kar se je ujemalo z obdobjem reorganizacije sodnega sistema.

45. Pritožnik je ugovarjal trditvam Vlade.

46. Sodišče opozarja, da je treba razumnost trajanja postopka ocenjevati glede na okoliščine zadeve in ob upoštevanju naslednjih meril: zapletenosti zadeve, ravnanja pritožnika in vpletenih oblasti ter presoje, kolikšen je bil pomen sporne zadeve za pritožnika (gl. med drugim Klamecki proti Poljski, št. 25415/94, odstavek 87, 28. marec 2002).

47. Sodišče ponovno poudarja, da 6. člen ne zahteva aktivnega sodelovanja pritožnika v kazenskem postopku s sodnimi oblastmi. Kljub temu pa lahko pritožnikovo ravnanje predstavlja objektivno dejstvo, ki ga ni mogoče pripisati toženi državi, kar je treba upoštevati pri ugotavljanju, ali je postopek trajal dlje od razumnega roka, predvidenega v prvem odstavku 6. člena (gl. smiselno Eckle proti Nemčiji, sodba z dne 15. julija 1982, Serija A št. 51, odstavek 82, in Šubinski proti Sloveniji, št. 19611/04, odstavek 83, 18. januar 2007).

48. V obravnavani zadevi Sodišče ocenjuje, da zadeva v pravnem ali dejanskem smislu ni bila posebej težavna. Nadalje Sodišče ugotavlja, da je v okviru časovne pristojnosti Sodišča (odstavek 19 zgoraj) bil opravljen le en narok za glavno obravnavo in da v tem obdobju ni prišlo do nikakršnih pomembnih ukrepov za pridobitev dokazov. Čeprav je res, da se pritožnik ni zglasil na omenjeni narok za glavno obravnavo in je bil določeno obdobje nedosegljiv, pa Vlada ni uspela dokazati, kakšen vpliv je to dejstvo imelo na postopek na prvi stopnji, ki je v okviru upoštevnega obdobja trajal več kot štiri leta in štiri mesece. V zvezi s tem Sodišče nadalje zapaža, da je po datumu ratifikacije (28. junij 1994) sodišče prvič poskušalo doseči pritožnika šele 14. novembra 1996 (odstavek 18 zgoraj). Poleg tega je bil narok za glavno obravnavo, čeprav je bil pritožnikov naslov znan od 30. decembra 1996, razpisan šele v maju 1998 (gl. odstavka 18 in 19 zgoraj).

49. V teh okoliščinah Sodišče ocenjuje, da je bilo trajanje postopka, zlasti pred sodiščem prve stopnje, predolgo in ni izpolnilo zahteve po

sojenju v razumnem roku.

Prišlo je torej do kršitve prvega odstavka 6. člena.

2. 13. člen

50. Sodišče ponovno poudarja, da 13. člen Konvencije zahteva, da se zagotovi učinkovito pravno sredstvo pred domačimi oblastmi za zatiranje kršitev zahteve iz prvega odstavka 6. člena po sojenju v razumnem roku (gl. Kudła proti Poljski [VS], št. 30210/96, odstavek 156, ESČP 2000-XI). Sodišče ugotavlja, da je ugovore in trditve, ki jih je predložila Vlada, zavrnilo v prejšnjih zadevah (gl. Grzinčič, naveden zgoraj) in ne vidi razloga, da bi v obravnavani zadevi prišlo do drugačnega zaključka.

51. Skladno s tem Sodišče meni, da je v obravnavani zadevi prišlo do kršitve 13. člena zaradi pomanjkanja pravnega sredstva v domačem pravu, s katerim bi pritožnik mogel pridobiti odločbo, ki bi potrdila njegovo pravico do sojenja v razumnem roku, kot to določa prvi odstavek 6. člena.

II. UPORABA 41. ČLENA KONVENCIJE

52. 41. člen Konvencije določa:

»Če Sodišče ugotovi, da je prišlo do kršitve Konvencije ali njenih protokolov, in če notranje pravo visoke pogodbenice dovoljuje le delno zadoščenje, Sodišče oškodovani stranki, če je potrebno, nakloni pravično zadoščenje.«

A. Škoda

53. Pritožnik je zahteval 50.000 eurov (v nadaljevanju: EUR) za nepremoženjsko škodo. Trdil je tudi, da je utrpel premoženjsko izgubo, saj daljši čas ni mogel uporabljati sredstev, ki jih je plačal kot varščino.

54. Vlada je zahtevku oporekala.

55. V kolikor se pritožnikov zahtevk lahko nanaša na premoženjsko škodo, Sodišče ugotavlja, da je pritožnik ni opredelil. Sodišče nadalje ugotavlja, da v vsakem primeru postopek, ki je bil sprožen z namenom ugotovitve pritožnikovega upravičenja do obresti, še vedno teče pred sodiščem druge stopnje (gl. odstavek 27 zgoraj). Sodišče zato zavrača zahtevk za premoženjsko škodo, ocenjuje pa, da je pritožnik gotovo utrpel nepremoženjsko škodo zaradi trajanja kazenskega postopka. Po prostem preudarku mu po tej postavki Sodišče prisoja 1.200 EUR.

B. Stroški

56. Pritožnik je zahteval tudi približno 1.005 EUR za stroške in izdatke postopka pred Sodiščem, zlasti za odvetniške stroške, ki so bili podrobno opredeljeni v dokumentaciji, ki jo je Sodišču predložil njegov pooblaščenec.

57. Vlada je navajala, da je zahtevek pretiran.

58. V skladu s sodno prakso Sodišča je pritožnik upravičen do povrnitve stroškov le, če dokaže, da so dejansko nastali, da so bili potrebni in da so razumno visoki. Sodišče v obravnavani zadevi ob upoštevanju podatkov, s katerimi razpolaga, in gornjih meril ocenjuje, da je pritožniku razumno prisoditi celotni zahtevani znesek.

C. Zamudne obresti

59. Sodišče ocenjuje, da je primerno, da se zamudne obresti obračunajo po mejni posojilni obrestni meri Evropske centralne banke, zvišani za tri odstotne točke.

IZ TEH RAZLOGOV SODIŠČE SOGLASNO

1. razglaša, da je pritožba dopustna;

2. razsoja, da ni prišlo do kršitve prvega odstavka 6. člena Konvencije;

3. razsoja, da je prišlo do kršitve 13. člena Konvencije;

4. razsoja

(a) da mora tožena država pritožniku v treh mesecih od dne, ko postane po drugem odstavku 44. člena Konvencije sodba dokončna, plačati 1.200 EUR (tisoč dvesto eurov) za nepremoženjsko škodo in 1.005 EUR (tisoč pet eurov) za stroške postopka, zvišano za morebitni davek;

(b) da se po izteku navedenih treh mesecev do plačila obračunajo na navedeni znesek linearne obresti po stopnji, ki je enaka stopnji posojilne obrestne mere Evropske centralne banke, zvišani za tri odstotne točke;

5. zavrne v preostalem delu pritožnikov zahtevek po pravičnem zadoščenju.

Sodba je napisana v angleščini in pisno notificirana 7. februarja 2008
v skladu z drugim in tretjim odstavkom 77. člena Poslovnika Sodišča.

Santiago Quesada Corneliu Bîrsan

sodni tajnik predsednik senata